

Japanese Kunst

Teiko Nishiochi

Programma 1983

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983
is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

Teiko KIKUCHI, jûhichigen (17-snarige baskoto)

PROGRAMMA:

Kengyô YATSUHASHI (1614-1685)	- Rokudan-no-shirabe (17e eeuw) jûhichigen solo
Yutaka MAKINO (1930-)	- Kushi Ningyô (1981) jûhichigen solo
Ryôhei HIROSE (1930-)	- Tôka (1978) jûhichigen solo
Kenjirô URATA (1941-)	- Hekitan (1982) voor jûhichigen en fluit Solist: Michio KAI, fluit

Pauze

Akira MIYOSHI (1933-)	- Ki-o, Nami-To (1980) jûhichigen solo
Makoto SHINOHARA (1931-)	- Jûhichigen-no-umare (1981) jûhichigen solo
Toshi ICHIYANAGI (1933-)	- Hida (1980) voor jûhichigen en viool Solist: Mifune TSUJI, viool

Utrecht, Centrum 't Hoogt: 7 juni 1983, aanvang: 20.30 uur

Rokudan-no-shirabe (17e eeuw)

Rokudan-no-shirabe is de beroemdste instrumentale compositie voor koto van Kengyô YATSUHASHI (1614-1685). Hij was componist, koto- en shamisenspeler, stichter van de Yatsuhashi-school. Door het schrijven van talrijke, zeer beroemde stukken voor koto is hij er in geslaagd koto-muziek als zelfstandige muziek in Japan te vestigen. Het stuk bestaat uit zes delen van elk 104 maten, die ieder een variant vormen op een basis-thema. Volgens het traditionele 'jo-ha-kyû'-principe begint het stuk langzaam, volgt er geleidelijk een versnelling, neemt daarna het tempo af en eindigt weer langzaam.

Kushi Ningyô (1981)

In Chichibu, een bergachtig gebied ten noord-westen van Tokyo, wordt een bijzonder volkspoppentheater beoefend sinds het midden van de 19e eeuw.

Yataka MAKINO (1930-) schreef dit werk - zeer onder de indruk van een voorstelling van dit theater - waarin hij de heldere en humoristische expressie van de poppen probeert weer te geven.

Makino studeerde compositie bij Kôzaku YAMADA. Hij componeerde instrumentale (Westerse en Japanse) solo- en kamermuziek, voor orkest en opera en won een prijs van het Japanse Ministerie van Cultuur.

Tôka (1978)

Dit werk werd geschreven n.a.v. de beelden die worden opgeroepen door de gedichten van Kenrei-mon-in-ukyo-dayu, dichteres en musicus uit de 12e eeuw. Het bestaat uit elf delen en heeft een zelfbespiegeld karakter overeenkomstig het sombere timbre in het lage register van de jûhichigen.

Ryohei HIROSE (1930-) studeerde compositie bij Tomojirô IKENOUCHI aan de Arts University te Tokyo. Hirose ontving diverse prijzen in het bijzonder voor zijn shakuhachi-composities en is als hoogleraar verbonden aan de Kyoto Arts University.

Hekitan (1982)

Dit stuk werd geschreven n.a.v. een gedicht van Dôgen, een bekend Boeddhistisch priester van de Sôtô-sekte (Zen) uit de 13e eeuw, getiteld: 'Banko-hekitan-kûkai-getsu' (maan aan de wijdsse hemel als de eeuwige, pure, kobaltachtige, peilloze diepte). Oorspronkelijk gecomponeerd voor shinobue (Japanse volksfluit) en jûhichigen, werd - voor de Europese uitvoering van dit werk - de shinobue-partij herschreven voor de Westerse fluit.

Kenjirô URATA (1941-) werd geboren in Tokyo en studeerde compositie bij Mareo ISHIKÊTA, Shôzô MARUTA en Yuaso SUEYOSHI aan de Arts University te Tokyo.

Urata is tegenwoordig als hoogleraar-assistent verbonden aan de Arts University te Tokyo en als lector aan de Music University te Tokyo.

Ki-o, Nami-To (1980)

Deze compositie geeft de constante afwisseling weer tussen het statische en de beweging, symbolisch boom en water genoemd. De stroming is niet mechanisch maar wordt biologisch gecontroleerd door de ademtocht van de speler. De integratie van nieuwe articulaties en timbres wordt onderzocht. Dit werk is opgedragen aan Teiko KIKUCHI.

Akira MIYOSHI (1933-) studeerde Franse literatuur aan de Universiteit te Tokyo en compositie bij Kôzaburô HIRAI, vervolgens muziektheorie aan het Conservatorium te Parijs en compositie bij Raymond Gallois-Montbrun. Miyoshi ontving diverse prijzen. Hij is directeur van de Tôhō-gakuen University te Tokyo. Hij componeerde o.a. instrumentale soli, kamermuziek, orkestwerken, vocale sololiteratuur en elektronische muziek.

Jûhichigen-no-umare (1981)

De 17 snaren van het instrument zijn gestemd in een toonschaal die alle 12 chromatische tonen bevat, daarvoor zijn 5 tonen tweemaal aanwezig en verschillende intervallen in een rangschikking van 3 octaven en een vierde: B1, E, F, G mineur, B mineur, c, d mineur, g, g majeur, a, d', e' mineur, f', a' majeur, b', c" en e".

De vorm van de compositie bestaat uit de afwisseling van bevestigende, actieve, forte-delen en zelfbespiegelende, meditatieve, rustige delen.

Makoto SHINOHARA (1931-) studeerde compositie in Tokyo (bij Ikenouchi) en Keulen (bij Karlheinz Stockhausen); analyse in Parijs (bij Olivier Messiaen) en elektronische muziek in Keulen (bij Gottfried Michael Koenig). Sinds 1954 woont en werkt hij in het Westen. Shinohara is momenteel verbonden aan het Instituut voor Sonologie te Utrecht.

Hida (1980)

Dit werk, geschreven voor een ongelijksoortige combinatie van een Westers instrument: de viool en een Japans instrument: de jûhichigen, is gebaseerd op de tegenstelling van twee elementen: de een is de herhaling van enkele noten op een terugkerend ritme à la 'minimal music' en de ander is a-tonaal op een vrij ritme. Beide elementen verschijnen opeenvolgend en gelijktijdig van het ene instrument naar het andere.

Toshi ICHIYANAGI (1933-) studeerde compositie bij Kishio HIRAO en Tomojiro IKENOUCHI, vervolgens in de Verenigde Staten aan de Minnesota University en de Julliard School te New York.

In 1959 ontmoette hij John Cage, die een beslissende invloed op hem had. Hij keerde in 1961 terug naar Japan en ontwikkelde toen opmerkelijke activiteiten als componist, pianist, schrijver en organisator. Ichiyanagi wordt beschouwd als de meest briljante figuur uit de Cageschool in Japan. In zijn recente werken grijpt hij echter terug naar de traditie.

Teiko KIKUCHI

Teiko KIKUCHI is een van de belangrijkste bespelers van de jûhichigen. Jûhichigen betekent 17 snaren en is de naam van de nieuwe baskoto die in 1921 is ontworpen door de componist Michio MIYAGI (1894-1956). Inmiddels is de jûhichigen opgenomen in het instrumentarium van de traditionele muziek. Veel werken werden door Japanse componisten op verzoek speciaal voor Kikuchi geschreven. Zij is de winnares van talrijke prijzen en als hoogleraar verbonden aan de Tokai University te Tokyo.